

Nader ecologisch onderzoek Huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, buizerd en vleermuizen

Ommedijk 3 te Schipluiden Gemeente Midden-Delftland

Rapport nr. 2020-014
Juni 2021

Taharo

Ecologisch advies
Valleiweg 51
30911 DB Rhenen
www.taharo.nl

Inhoudsopgave

AANLEIDING	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Leeswijzer	3
2. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSGBIED	5
2.1 Huidige situatie	5
2.2 Aanwezige ecotopen	6
2.3 Toekomstige (geplande) situatie	6
3. WERKWIJZE	9
3.1 Vogels meet jaarrond beschermde nesten	9
3.2 Vleermuizen	11
4. RESULTATEN	16
4.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten	16
4.2 Vleermuizen per soort	17
4.3 Vleermuizen per functie	20
5. EFFECTENBEOORDELING	23
5.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten	23
5.6 Vleermuizen	24
6. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING	25
6.1 Toetsing aan de wet	25
6.2 Volledigheid inventarisatie	25
7. CONCLUSIES EN ADVIES	27
8. BRONNEN	28

1. AANLEIDING

1.1 Aanleiding

Aan de Ommedijk 3 te Schipluiden, Gemeente Midden-Delftland is een voormalig boerenperceel met een monumentale woonboerderij, een paardenstal met veldschuur en een koetshuis, en daarnaast nog enkele kleine opstallen aanwezig. Het geheel wordt omringd door weilanden. Aan de noord en zuidkant van het onderzoeksgebied is een klein bosperceel aanwezig.

De initiatiefnemer is van plan om op deze locatie een hippisch kenniscampus met nieuwbouw te realiseren. Hiervoor dienen de monumentale boerderij, de paardenstal met veldschuur en het koetshuis gerestaureerd en gerenoveerd te worden, en de kleine opstallen gesloopt. Er zullen bomen worden gekapt en watergangen zullen worden aangepast. Er zal een waterberging en bosschages gerealiseerd worden. Het bestemmingsplan voorziet niet in deze gewenste inrichting van het perceel. Om die reden zal het bestemmingsplan gewijzigd dienen te worden.

Om te voldoen aan nationale en internationale regelgeving is het verplicht om, voordat de ingreep plaatsvindt, een onderzoek te doen naar het eventueel voorkomen van beschermde flora en fauna.

Om de effecten van de plannen op natuurwaarden te bepalen is op 3 mei 2020 door Blom Ecologie een verkennend veldbezoek uitgevoerd. Uit dat onderzoek bleek dat het onderzoeksgebied mogelijk geschikt is voor huismus, gierzwaluw, kerkuil, steenuil, buizerd en vleermuizen.

Door het renoveren van de monumentale opstallen, het slopen van de kleine opstallen, de kap van bomen en het aanpassen van watergangen kunnen mogelijk verblijfplaatsen van de huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, buizerd, of vleermuisverblijfplaatsen en/of foerageergebieden en vliegroutes verdwijnen.

1.2 Doel

Dit onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

- Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor huismus?
- Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor gierzwaluw?
- Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor steenuil?
- Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor kerkuil?
- Welke functie heeft het onderzoeksgebied voor buizerd?
- Welke soorten vleermuizen komen momenteel voor in het onderzoeksgebied?
- Welke functies heeft het onderzoeksgebied voor de aanwezige vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied, voor wat betreft de huidige en de toekomstige situatie. In hoofdstuk 3 worden de methode van werken en de onderzoeksinspanning beschreven. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het nader on-

derzoek naar huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, buizerd, en het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De mogelijke effecten van de ingreep worden gerelateerd aan de aanwezige soorten in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 beschrijft de toetsing aan de Wet natuurbescherming. In hoofdstuk 7 worden de conclusies en enkele aanbevelingen weergegeven. Hoofdstuk 8 bestaat uit een korte bronnenlijst.

2. OMSCHRIJVING ONDERZOEKSGBIED

2.4 Huidige situatie

Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gelegen aan Ommedijk 3 te Schipluiden, Gemeente Midden-Deltland, min of meer ingeklemd tussen de A4 en het industriegebied aan de westkant van Delft. Volgens de topografische kaart van Nederland kaartblad 31B (schaal 1:25.000), zie fig. 1, zijn de coördinaten van het midden van het onderzoeksgebied $X = 081.801$, $Y = 445.680$.

Het onderzoeksgebied is rood omkaderd weergegeven op de luchtfoto (figuur 1) en weergegeven als een rode ster op de topografische kaart (figuur 2).

Figuur 1: Luchtfoto met begrenzing onderzoeksgebied (rood omlijnd).

Figuur 2: Topografische kaart onderzoeksgebied (rode ster).

Huidige situatie

Het onderzoeksgebied is gelegen aan Ommedijk 3 te Schipluiden, min of meer ingeklemd tussen de A4 en het industriegebied aan de westkant van Delft. Het voormalige agrarische bedrijf bestaat uit drie gebouwen met de status van Rijksmonument, te weten de boerderij, een veldschuur en een koetshuis. Verder staan er drie te slopen schuren in het weiland ten zuiden van de boerderij. De boerderij is omringd door weiden, met her en der watergangen. Langs enkele van deze watergangen staan rijen knotwilgen. De totale oppervlakte van de weiden is ongeveer 68 are. Ten zuiden van het koetshuis is een fruitboomgaard van ongeveer 3,6 are. Verderop, ten zuiden van de fruitboomgaard is er een stukje jong bos van ongeveer 58 are. In het noordelijkste deel van het onderzoeksgebied is een stukje jong bos wat tegen de afslag van de A4 ligt, en wat driehoekig gevormd is en ongeveer 15 are groot.

2.5 Aanwezige ecotopen

Binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- Veldschuur met paardenstallen
- Koetshuis
- Boerderij
- Fruitboomgaard
- Rij knotwilgen
- Weides
- Een paar losse schuurtjes
- Watergangen
- Bestrating
- Verwilderd tuintje
- Bosgebied

Figuur 3: Impressie van de huidige situatie

2.6 Toekomstige (geplande) situatie

Toekomstige (geplande) situatie

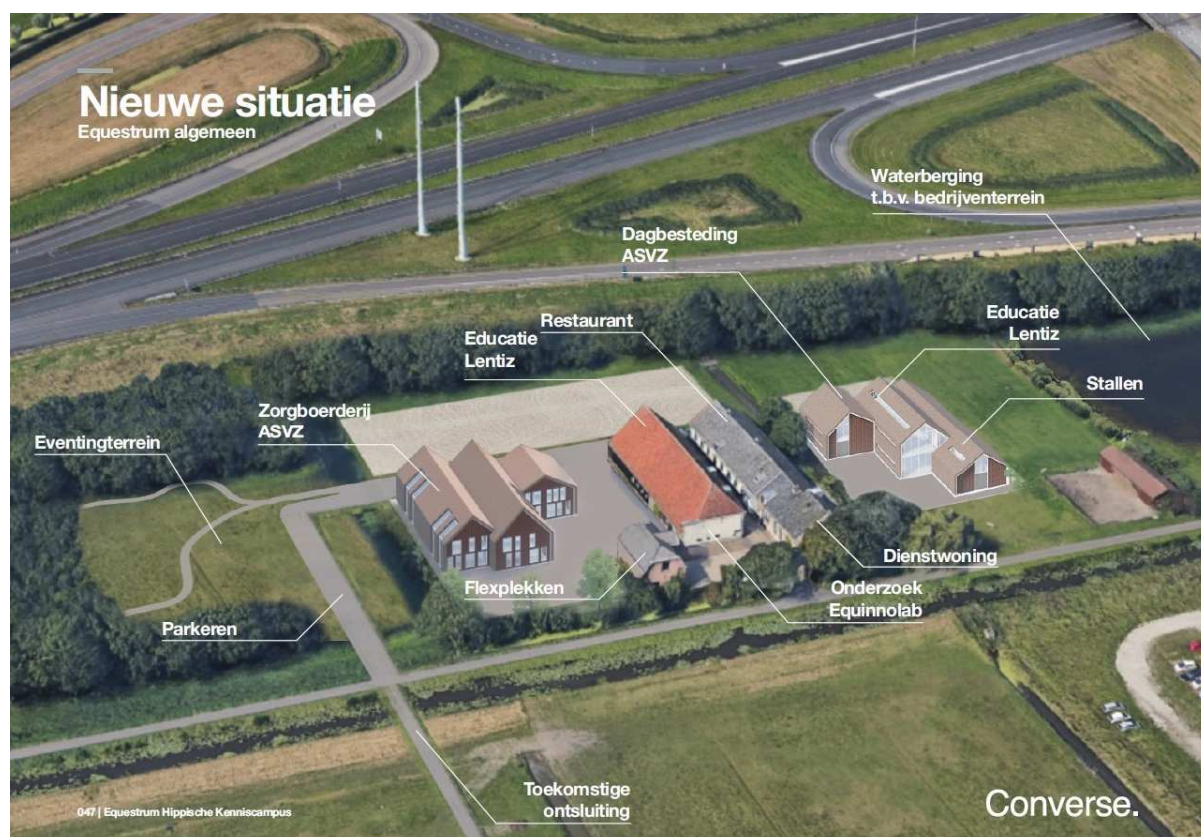
De initiatiefnemer is voornemens een hippisch kenniscampus met nieuwbouw op het perceel te realiseren. Hiervoor dient een gedeelte van de bestaande bebouwing gerenoveerd (de rijksmonumenten), enkele bomen worden gekapt en watergangen te worden aangepast. Daarbij worden er ook bosschages en waterberging gerealiseerd. Het zuidelijke bos blijft volledig intact, het noordelijke bos zal uiteindelijk verdwijnen en plaats maken voor een waterberging. Het is de intentie om de fruitboomgaard en de rijen

knotwilgen te behouden, om daarmee de huidige sfeer te behouden van het rijksmonument en zijn directe omgeving. Het bestemmingsplan voorziet niet in de beoogde ontwikkeling en dient derhalve te worden gewijzigd van wonen naar gemengd.

Het planvoornemen betreft dus vooral de renovatie en restauratie van de monumentale boerderij, het koetshuis en de veldschuur. De opzet is om de gebouwen zodanig in te richten dat er een landelijk hippisch centrum ontstaat, waarbij business, educatie, onderzoek en zorg en welzijn een plaats krijgen. Door bedrijven die een relatie hebben met paardensport, bij elkaar te brengen op deze plek kan dit centrum uitgroeien tot een plek waar bedrijvigheid, onderwijs en ondernemerschap samenkomen. Daarnaast zal het centrum ook plaats gaan bieden voor cliënten met een verstandelijke beperking en/of psychische problematiek, in de vorm van onder andere dagbesteding, kort- en langdurig verblijf, consultatie en advies, deskundigheidsbevordering etc.

Het stukje bos van 15 are, in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied zal plaats maken voor een waterberging.

Figuur 3 en 4 geven een impressie van de huidige en de toekomstige situatie.

Figuur 4. Situatieschets van de gewenste ontwikkeling

Figuur 5. Overzicht van de boerderij bij avond, zicht op de noordkant.

Figuur 6. Het bos aan de zuidkant van het onderzoeksgebied, zicht op de noordrand.

Figuur 7. Het bos aan de zuidkant van het onderzoeksgebied, detail in het bos.

Figuur 8. De boom waarin holtes zitten, aan de westzijde achter de kapschuur.

3. WERKWIJZE

3.7 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Huismus

Ten aanzien van de huismus zijn tussen 1 april en 15 mei 2021 twee veldbezoeken uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen, in de ochtenduren tussen 8.00 uur en 12.00 uur. Tabel 2 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor huismussen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Tevens is gedurende de veldbezoeken in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal of voedsel) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich onder het dakpannen van de boerderij, de veldschuur en het koetshuis broedlocaties van de huismus bevinden. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

Volgens het BIJ12 Kennisdocument Huismus kan de aanwezigheid van een nest van een huismus als volgt worden aangetoond:

1. een nestindicatieve waarneming:
 - een nest of nestbouw of
 - bezoek van een huismus aan een waarschijnlijke nestplaats (nest zelf vaak niet zichtbaar, maar grassprietten of veertjes steken uit) of
 - transport van voedsel of ontlastingspakketjes of
 - bedelende jongen in nest (vlak voor uitvliegen goed te horen, steken kopjes uit nestopening).
2. minimaal 1 waarneming in potentieel broedbiotoop in de periode 10 maart t/m 20 juni van:
 - een zingend mannetje (veelal op de dakrand) of
 - aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats of
 - balts.

Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei (met tien dagen tussen beide veldbezoeken) of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen gunstig.

Gierzwaluw

Voor de gierzwaluw zijn in de periode van half mei tot half juli 2020 drie veldbezoeken uitgevoerd met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor gierzwaluwen. De veldbezoeken zijn gedurende de avondschemering voor zonsondergang uitgevoerd. In de betreffende periode scheren groepen gierzwaluwen langs gevels van panden waarin zich nesten bevinden. De vrouwtjes die zich op het nest bevinden beantwoorden vervolgens het "gieren"

van langs vliegende groepen soortgenoten. Bovendien zijn tijdens de avondschemering vaak invliegende vogels waar te nemen. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

De gierzwaluw is een trekvogel die pas vanaf eind april in Nederland terugkeert vanuit Afrikaanse wintergronden. Kolonies zijn snel herkenbaar doordat de vogels geregeld bij de nesten zwermen en roepen. Deze waarnemingen zijn echter indicatief. Het vaststellen van een broedgeval geschiedt door het waarnemen van een in- of uitvliegende vogel.

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen
- waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig)
- tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang
- tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

De veldbezoeken zijn uitgevoerd tijdens goede (droge) weersomstandigheden, wat gunstig is voor het waarnemen van gierzwaluwen (zie tabel 1).

Steenuil

De aan- of afwezigheid van de steenuil is onderzocht door drie gerichte veldbezoeken uit te voeren in de periode van 1 februari tot en met 30 april 2021, waarbij minimaal 1 maand zat tussen het eerste en het laatste onderzoek. Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgevoerde onderzoeken voor steenuil. De inventarisaties vonden plaats tijdens gunstige weersomstandigheden, in de avondschemer vanaf een half uur na zonsondergang tot middernacht. Tijdens deze schemer-/ nachtonderzoeken is op diverse plaatsen binnen en nabij het plangebied, meerdere malen op een avond, de territoriumroep van o.a. een mannetje steenuil afgespeeld om deze uilensoort te detecteren. Een eventueel aanwezige steenuil reageert op deze roep van de indringer. Verder is er bij buurtbewoners en bij STONE Nederland Regio 11, Zuid-Holland navraag gedaan naar de aanwezigheid van steenuilen. De gevolgde onderzoeksmethode voor steenuil is gestoeld op het door BIJ12 uitgebracht kennisdocument Steenuil *Athene Noctua*, Versie 1.0, juli 2017.

Kerkuil

De aan- of afwezigheid van de kerkuil is onderzocht door eenmalig overdag de gebouwen en schuren bij daglicht te inspecteren op braakballen, krijtstrepen en andere sporen, en vervolgens door drie gerichte veldbezoeken uit te voeren verspreid over een periode van begin februari tot en met half oktober. Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgevoerde onderzoeken voor de kerkuil. De inventarisaties vonden plaats tijdens gunstige weersomstandigheden, in de avondschemer vanaf een half uur na zonsondergang tot middernacht. Verder is er bij buurtbewoners en bij STONE Nederland Regio 11, Zuid-Holland navraag gedaan naar de aanwezigheid van kerkuilen. De gevolgde onderzoeksmethode voor kerkuil is gestoeld op het door BIJ12 uitgebracht kennisdocument BIJ12 Kerkuil *Tyto alba*, Versie 1.0, juli 2017.

Buizerd

Ten aanzien van de buizerd zijn tussen 1 maart en 15 mei 2021 vier veldbezoeken uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen, in de ochtenduren tussen 8.00 uur en 12.00 uur. Tabel 2 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor buizerd. Tijdens de veldbezoeken is gelet op geluid, aangevuld met zichtwaarnemingen, territorium indicerend gedrag (balts e.d.) en nest indicerend gedrag. De inventarisatie van nesten is uitgevoerd door een ecooloog met verrekijker en fototoestel. De gevolgde onderzoeksmethode voor buizerd is gestoeld op het door BIJ12 uitgebracht kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*, Versie 1.0, juli 2017

3.2 Vleermuizen

Voor vleermuizen is de boerderij met bijgebouwen als een deelgebied onderzocht, het bos is als tweede deelgebied onderzocht. De onderzoeken rondom de boerderij zijn uitgevoerd met drie deskundige vleermuisonderzoekers. Bij de boerderij zijn voor vleermuizen in de periode half mei tot en met september 2020 in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd per deelgebied. Dit betreft de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van een onderzoeksgebied gebruik kunnen maken. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Vanaf half tot eind juli vallen de kraamkolonies uiteen, verspreiden de vrouwtjes zich en gaan op zoek naar het gezelschap van baltsende mannetjes. Winterverblijfplaatsen zijn zeer lastig aan te tonen. Van zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en paarverblijfplaatsen mag zekerheidshalve aangenomen worden dat deze ook als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst).

De laatvlieger heeft als enige soort geen standaard invliegtijd. Het zwermgedrag is bij deze soort ook korter en kan al plaatsvinden vanaf 1 á 2 uur na het uitvliegmoment. Omdat het niet reëel is om de hele nacht binnen een of meerdere deelgebieden te zoeken naar laatvliegers, hebben in de periode half mei - half juli twee gerichte avondrondes (circa 2 uur na zonsondergang) plaatsgevonden met een tussenliggende periode van minimaal 30 dagen, ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger. Daar kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis door het in- en uitvliegen in deze eerste twee uur ook goed waarneembaar zijn, dit mede in verband met de groepsgrootte en het tijdig terugkomen om de jongen te zogen, is hieromtrent bij de betreffende gebouwen en gebieden met meerdere personen te doorlopen een voldoende betrouwbaar beeld verkregen omtrent de aan/afwezigheid van kraamverblijfplaatsen. Daarnaast is tijdens de extra avondronde ten behoeve van gierzwaluw ook nog een uur na zonsondergang gelet op uitvliegende vleermuizen en heeft er in de periode mei – juli tevens een ochtendronde (circa 2 uur voor zonsopkomst) plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Vervolgens hebben in de periode half augustus - eind september twee avondrondes, met een tussenliggende periode van minimaal 20 dagen, plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van de functie paarverblijfplaats. Gezien het feit dat dat geen van de gebouwen geschikt is als massawinterverblijf is geen uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar massawinterverblijven. Wel is op 2 september een nachtelijk onderzoek uitgevoerd naar zwermgedrag van de gewone dwergvleermuis om een indicatie te krijgen of er mogelijk een klein winterverblijf aanwezig is. Voor het on-

derzoek naar vleermuizen in de twee kleine bosjes, is eerst gecontroleerd in hoeverre er verblijfplaatsen in het bos aanwezig kunnen zijn. Vervolgens is onderzoek gedaan naar foerageergebied en vliegroutes, op een avond in het voorjaar en een avond in de nazomer. De vleermuisonderzoeken in en rond de twee bosjes zijn uitgevoerd met drie personen, twee personen bij het wat grotere bos en een persoon bij het kleine bosje.

Figuur 9 geeft aan vanuit welke hoek er gepost is en hoe looproutes zijn uitgevoerd.

Tabel 1 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen.

De inventarisatiemethode is conform de richtlijnen van het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Dit protocol schrijft voor dat de onderzoeksinspanningen afhankelijk zijn van de te verwachten soorten en functies. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode half augustus - september produceren mannetjes vleermuizen de meeste sociale geluiden vanuit of vliegend rondom bebouwing om vrouwtjes te lokken.

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en zijn soort specifiek. Met behulp van een ultrasounddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Tijdens het onderzoek is gebruikgemaakt van een Petterson D240x ultrasounddetector (batdetector) en een sterke zaklamp (TK41 Max 860 Lumens). Met een Edirol R-09 RH digitale recorder zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma Bat Sound Pro 3.31b. Verder is gebruik gemaakt van een Elekon Batlogger M, een zeer gevoelige heterodyne batdetector die niet alleen het geluid registreert, maar ook de exacte locatie van het vleermuisgeluid, de tijd van de waarneming, en de exacte lokale weersomstandigheden op dat moment.

Tijdens alle veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vogels met jaarrond beschermde nesten, en de veldbezoeken ten behoeve van vleermuizen gunstig.

De weersomstandigheden voldeden aan de protocollaire eisen voor vleermuizen onderzoek: temperatuur niet lager dan 10 °C, de windsnelheid beneden de 5 Beaufort en geen sprake van neerslag, anders dan lichte motregen (zie tabel 1, onderzoeken in 2020, en tabel 2, onderzoeken in 2021).

Tabel 1. Veldbezoeken in verband met gierzwaluw, kerkuil en vleermuizen

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon op/ onder	Weer	Temperatuur
11-06-2020	<u>Gierzwaluw</u> (nestplaatsen) <u>Kerkuil</u> (Verblijfplaatsen) <u>Vleermuizen</u> (kraam- zomerverblijf boerderij)	20.00-24.00	05.20-22.00	Wind gemiddeld 3 Bft Half bewolkt Geen neerslag	15,6°C
23-06-2020	<u>Gierzwaluw</u> (nestplaatsen) <u>Vleermuizen</u> (check op holtes, vliegroute en foerageergebied, bos)	20.00-22.30	05.20-22.04	Wind gemiddeld 3 Bft Half bewolkt Geen neerslag	18,6°C
09-07-2020	<u>Gierzwaluw</u> (nestplaatsen) <u>Kerkuil</u> (Verblijfplaatsen) <u>Vleermuizen</u> (kraam- zomerverblijf boerderij)	21.00-24.00	05.32-21.58	Wind gemiddeld 4 Bft Half bewolkt Geen neerslag	16,5°C
10-07-2020	<u>Vleermuizen</u> ochtend (zomerverblijf boerderij)	03.30-05.40	05.33-21.58	Wind gemiddeld 3 Bft Half bewolkt Geen neerslag	15,1°C
02-09-2020	<u>Vleermuizen</u> (paarverblijf boerderij)	00.00-02.00	06.54-20.26	Wind gemiddeld 2 Bft Onbewolkt Geen neerslag	15,2°C
8-09-2020	<u>Vleermuizen</u> (vliegroute en foerageergebied, bos)	23.00-01.30	07.04-20.10	Wind gemiddeld 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag	17,8°C
22-09-2020	<u>Kerkuil</u> (Verblijfplaatsen) <u>Vleermuizen</u> (paarverblijf)	20.00-01.30	07.27-19.38	Wind gemiddeld 2 Bft Onbewolkt Geen neerslag	16,9°C

Tabel 2. Veldbezoeken in verband met steenuil, huismus en buizerd

Datum	Type onderzoek	Tijdsduur onderzoek	Zon op/ onder	Weer	Temperatuur
24-02-2021	<u>Steenuil</u> (nestplaatsen)	18.40-24.00	07.36-18.11	Wind gemiddeld 3 Bft Half bewolkt Geen neerslag	15,1°C
23-03-2021	<u>Steenuil</u> (nestplaatsen)	19.30-24.00	06.35-18.59	Wind gemiddeld 2 Bft Onbewolkt Geen neerslag	7,3°C
09-04-2021	<u>Steenuil</u> (nestplaatsen)	21.00-24.00	06.56-20.38	Wind gemiddeld 4 Bft Onbewolkt Geen neerslag	10°C
13-04-2021	<u>Huismus</u> (nestplaatsen) Buizerd (nestplaatsen)	08.00-10.00	06.48-20.35	Wind gemiddeld 3 Bft Vrijwel onbewolkt Geen neerslag	7,6°C
24-04-2021	<u>Huismus</u> (nestplaatsen) Buizerd (nestplaatsen)	08.30-10.30	06.24-20.53	Wind gemiddeld 4 Bft Onbewolkt Geen neerslag	9,4°C
05-05-2021	Buizerd (nestplaatsen)	09.30-10.30	06.03-21.12	Wind gemiddeld 5 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	7,3°C
15-05-2021	Buizerd (nestplaatsen)	09.30-10.30	05.46-21.28	Wind gemiddeld 4 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag	11,5°C

Figuur 9. Looproutes en uitkijpunten. De gele sterren (onderzoekers) en pijlen geven de uitkijpunten en looproutes weer in verband met het onderzoek in en bij het bos, de rode sterren (onderzoekers) en pijlen geven de uitkijpunten en looproutes weer in verband met het onderzoek rond de boerderij.

4. RESULTATEN

4.8 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Huismus

Tijdens de inventarisaties, op 13 april 2021 en 24 april 2021 zijn er geen nest-indicatieve waarnemingen van huismus binnen het plangebied geconstateerd. Ook zijn binnen en rondom het plangebied geen foeragerende huismussen aangetroffen.

Er zijn in de directe omgeving in het geheel geen huismussen aangetroffen, op geen van beide inventarisatiedagen. Met name 24 april was een dag met zeer gunstige weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen, en toch zijn er totaal geen huismussen aangetroffen in de buurt van het plangebied. Er was in de zomer van 2020 en het voorjaar van 2021 sowieso geen enkele huismusactiviteit aanwezig rondom de gebouwen en ook niet binnen een straal van minimaal 75 meter van het onderzoeksgebied. Ook tijdens overige inventarisaties (vleermuizen), die niet specifiek gericht waren op huismus, zijn geen huismussen aangetroffen. Er kan om die reden redelijkerwijze aangenomen worden dat er geen vaste rust- en verblijfplaatsen voor huismussen aanwezig zijn binnen het plangebied.

Op 3 mei 2019 is er tijdens de flora en fauna quickscan, in de omgeving van het onderzoeksgebied wel eenmalig een exemplaar van de huismus in de omgeving waargenomen. Op het terrein van het bedrijf Paardensport Chardon, op een afstand van ongeveer 250 meter van het onderzoeksgebied, zijn wel met zekerheid huismussen aanwezig. De tijdens de quickscan waargenomen huismus zal hoogstwaarschijnlijk bij deze kolonie horen, maar geen nest hebben gehad binnen het onderzoeksgebied.

Gierzwaluw

De veldinventarisaties voor de detectie van gierzwaluwen vonden plaats op 11 juni, 23 juni en 9 juli 2020 onder gunstige weersomstandigheden. Op geen van de drie avonden zijn echter gierzwaluwen waargenomen in de buurt van de gebouwen. Alleen op de eerste avond zijn een zestal hoogvliegende gierzwaluwen waargenomen tussen 20.00 en 21.30 uur. Op de andere twee avonden zijn in het geheel geen gierzwaluwen waargenomen. Gesteld mag worden dat er geen jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn.

Boerenzwaluw

Wel zijn er tijdens de diverse waarnemingen enkele bewoonde nesten van boerenzwaluw aangetroffen, die nestelden onder het schuine dak van de veldschuur. Er zijn in totaal 5 bewoonde nesten aangetroffen. Boerenzwaluwen zijn niet jaarrond beschermd, maar behoren wel tot categorie 5, wat inhoudt dat nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar het leefgebied wel.

Steenuil

Op basis van literatuuronderzoek zijn waarnemingen bekend van aanwezigheid van Steenuil in de omgeving van het plangebied of de direct aangrenzende omgeving. Tijdens geen van de avonden in het voorjaar 2021, tijdens de veldonderzoeken, zijn echter

steenuilen waargenomen of gehoord. Navraag bij de werkgroep van STONE Nederland Regio 11, Zuid-Holland leverde op dat er wel steenuilen in de omgeving van Schipluiden zitten, maar die zitten op de andere kant van de A4, en niet in de buurt van het onderzoeksgebied volgens een medewerker van STONE Zuid-Holland. Conclusie is dan ook dat binnen het onderzoeksgebied geen steenuilen aanwezig zijn.

Kerkuil

Op 11 juni 2020 zijn de gebouwen en de veldschuur bij daglicht volledig geïnspecteerd op braakballen, krijtstrepen en andere sporen. In de veldschuur werden diverse braakballen aangetroffen, en daarnaast werden veertjes en pluisveertjes aangetroffen in het dichte deel van de veldschuur. Hier bleek een nest van de kerkuil aanwezig op de verdieping. In de kapschuur aan de westkant lagen eveneens veel braakballen. In de veldschuur is dus eveneens een roestplaats van de kerkuil aanwezig. Om verstoring te voorkomen is het onderzoek zodanig ingericht dat de verdere onderzoeken zo min mogelijk verstoring zouden veroorzaken. Het onderzoek is zoveel mogelijk gecombineerd met het vleermuisonderzoek. Het nest van dit kerkuilenpaar was overigens niet bekend bij de werkgroep van STONE Nederland Regio 11, Zuid-Holland. Helaas hebben de twee kerkuilen de strenge winter van begin 2021 niet overleefd, beide uilen zijn dood aangetroffen in de kapschuur. De eerste op 23 januari, de tweede rond 7 februari 2021.

Buizerd

In de Flora en fauna quickscan is geconstateerd dat er de bossen ten zuiden van de gebouwen twee grote takkennesten aanwezig zijn, mogelijk van een buizerd. Er zijn echter geen aanwijzingen gevonden dat het hier om buizerdnesten gaat. Er is tijdens de waarnemingen geen enkel nestindicerend gedrag van buizerds of andere jaarrond beschermde roofvogels geconstateerd bij de nesten. Hieruit moet geconcludeerd worden dat er in het bos geen buizerdnest, of jaarrond beschermd nest van een andere roofvogelsoort aanwezig is. Deze waarneming wordt ook bevestigd door Waarnemingen.nl. De enige waarneming van een buizerd die voor dit bos gemeld is bij Waarnemingen.nl in een tijdsbestek van tien jaar, was op 2 december 2014. Gezien de tijd van het jaar was dat geen nest-gerelateerde waarneming, maar vermoedelijk een overvliegend exemplaar. Wat uit Waarnemingen.nl wel blijkt is, dat er met name in de berm van de snelweg A4 veel door buizerds gefoerageerd wordt, en binnen het onderzoeksgebied nauwelijks tot helemaal niet (zie figuur 10). Het onderzoeksgebied is in die zin niet van grote waarde voor de buizerd. Er is geen sprake van essentieel foerageergebied voor de buizerd.

4.2 vleermuizen per soort

Voorjaaronderzoeken boerderij:

Er zijn in totaal twee soorten vastgesteld, te weten de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

Op het terrein, achter de veldschuur staat een boom met veel holtes (zie foto 4, flora en fauna quickscan). Om die reden is een waarnemer dichtbij deze boom gaan posten, zodanig dat de boom goed in zicht was, maar ook de lange zuidkant, en westkant van de

Figuur 10. Kaart kilometerhok waarin het onderzoeksgebied ligt (rood omlijnd), met daarop alle gevalideerde waarnemingen van de buizerd (blauwe stip) tussen 2 juli 2011 en 29 juni 2021 via waarnemingen.nl. (bron: www.waarnemingen.nl)

boerderij, en de noord- en westkant van de veldschuur. Zo kon de boom meegenomen worden in het onderzoek bij de boerderij. Tijdens het eerste avondbezoek in het voorjaar, op 11 juni 2020, zijn vooral in de boomgaard ten zuiden van het koetshuis zes foeragerende vleermuizen aangetroffen. Ze kwamen van onder het dak van het koetshuis, hetgeen betekent dat daar een zomerverblijf aanwezig is van ongeveer zes gewone dwergvleermuizen.

Er is later op de avond geen 'terugvlieggedrag' bij het koetshuis geconstateerd, waardoor een kraamverblijf uitgesloten is. Ook zijn twee langsvliegende gewone dwergvleermuizen aangetroffen tussen de veldschuur en de boerderij. Verder zijn er rondom de gebouwen geen vleermuizen aangetroffen. Gezien het feit dat de twee Langs de randen van het bos zijn het meest noordelijke deel van het onderzoeksgebied foeragerende vleermuizen waargenomen.

Op 9 juli 2020 was er ongeveer hetzelfde beeld, de zes gewone dwergvleermuizen foerageerden gedurende ongeveer de hele waarneemtijd rond de fruitboomgaard. Tussen de kapschuur en de boerderij werden deze avond geen vleermuizen aangetroffen. Wel werd rond 22.30 uur langs het slootje aan de voorzijde van de boerderij een gewone dwergvleermuis waargenomen, eerst foeragerend, later passerend richting het fruitboomgaardje.

Tijdens het ochtendbezoek op 10 juli 2020 was er in eerste instantie weinig vleermuisactiviteit. Rond 05.00 uur kwamen er twee vleermuizen foerageren tussen de fruitbomen. Later kwamen daar nog twee bij. Ze verdwenen onder het dak van het koetshuis op ongeveer dezelfde plek als waar we de eerste avond de uitvliegers hadden.

Voorjaaronderzoek bos:

Er is bij beide bosjes geïnventariseerd. Een persoon stond en liep rond bij het kleine bosje van 15 are en twee personen deden hetzelfde bij het wat grotere bosje van 58 are. De bomen zijn, op 23 juni 2021 eerst nog bij daglicht, gecontroleerd op holtes en loszittend schors, maar zoals de foto's 6 en 7 laten zien gaat het hier om tamelijk jonge bomen zonder holtes of loszittend schors. Er zijn in het zuidelijke bos van 58 are, twee bomen aangetroffen met een holte. Deze holtes gingen echter uitsluitend naar beneden, en hadden geen rotting of opening naar boven toe. Deze holtes bleken om die reden ongeschikt voor vleermuizen. Omdat er binnen de twee bosjes geen verblijfplaatsen aanwezig zijn vanwege de jonge leeftijd van de bomen, en geen geschikte holtes of loszittend schors, is er uitsluitend onderzocht op vliegroutes en foerageergebieden.

De persoon bij het kleine bosje had een strategische plek aan de oostkant van het bosje, zodanig dat de twee lange kanten zichtbaar waren en daarmee ruim 75% van het onderzoeksgebied. Hetzelfde is gedaan bij het bosje van 58 are. Er is vooral gepost vanaf de zuidoost hoek, vanaf de straat, en op de noordwest hoek, vanaf het gras.

Bij het kleine bosje werd tussen 22.30 en 23.30 uur regelmatig gefoerageerd boven en langs de watergang (zie figuur 11). Bij het grotere bosje van 58 are werden op geen enkel moment vleermuizen aangetroffen.

Nazomeronderzoeken boerderij:

Er is op 2 september en op 22 september 2020 bij de boerderij geïnventariseerd. Er werd weer op dezelfde plekken gepost. Wederom waren er meerdere gewone dwergvleermuizen die op beide avonden foerageerden rond de fruitboomgaard. In totaal werden er vijf waargenomen op 2 september en 6 op 22 september. Bij de boom met de holtes, achter de veldschuur, werd op beide avonden door een ruige dwergvleermuis gebaltst. Er is niet geconstateerd dat er uitgevlogen werd, maar paarverblijven kenmerken zich door dat mannetjes rondvliegen vlakbij hun paarplaats, en zo vrouwtjes er naartoe lokken. Het feit dat er steeds in de directe omgeving van deze boom gebaltst werd maakt het zeer aannemelijk dat deze boom functioneert als paarverblijf voor de ruige dwergvleermuis. Hoogst waarschijnlijk zit in deze boom een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis.

Ook werd een ruige dwergvleermuis baltzend aangetroffen aan de noordoostzijde van de boerderij, bij de wilgen en de watergang. Ook in een van deze wilgen is hoogstwaarschijnlijk een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig.

Nazomeronderzoek bos:

Op 8 september 2020 is het tweede onderzoek naar foerageergebied en vliegroutes bij de bosjes uitgevoerd. Bij het grotere bosje van 58 are is wederom in het geheel geen vleermuisactiviteit waargenomen, terwijl bij het kleinere bosje wel weer een tijdje gefoerageerd werd langs de bosrand boven de watergang.

In tabel 2 zijn de waarnemingen van foeragerende en passerende vleermuizen per avond weergegeven.

Tabel 2 Totaal nachtelijke waarnemingen in het veld van passerende en foeragerende vleermuizen in en om het onderzoeksgebied

		11-06-2021 Avond		14-06-2021 Avond		09-07-2021 Avond		10-07-2021 Ochtend		02-09-2021 Avond		08-09-2021 Avond		22-09-2021 Avond		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Foeragerend	Passerend	Totaal waarnemingen
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	8	2	3	1	7	1	4	0	5	0	3	1	6	0	41
Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	4
Totalen		8	2	3	1	7	1	4	0	7	0	3	1	8	0	45

4.3 Vleermuizen per functie

Kraamverblijven

Er is in het voorjaar 2021 in de omgeving van het onderzoeksgebied geen kraamkolonie aangetroffen. Er is weliswaar een verblijf aangetroffen, maar doordat er geen zogende vrouwtjes terugkwamen bij de verblijfplaats, moet dit verblijf als zomerverblijf worden aangemerkt en niet als kraamverblijf.

Uit een mondelinge toelichting van de familie Chardon kan worden opgemaakt dat bij het bedrijf Paardensport Chardon, aan de Rijksstraatweg 12 in Den Hoorn, mogelijk wel een kraamverblijf aanwezig is. Zij maakten tijdens een gesprek melding van het feit dat er bij hen heel veel vleermuizen aanwezig zijn. Dit is verder niet onderzocht, omdat het op minimaal 250 meter afstand ligt van het onderzoeksgebied. In het bos, de boerderij, het koetshuis en de veldschuur zijn in elk geval geen kraamverblijven aanwezig.

Foerageergebieden en vliegroutes

Zowel in het voorjaar als in het najaar zijn tijdens de inventarisaties steeds foeragerende vleermuizen aangetroffen rondom de fruitbomen. Dit is een zeer geliefde foerageerplek voor vleermuizen. Er werd op alle avonden door minimaal 5 à 6 vleermuizen nagenoeg constant gefoerageerd. Ook werd op de beide avonden dat er bij de bosjes geïnventariseerd werd, gefoerageerd aan de zuidrand van het kleine bosje van 15 are.

Er passeerden wel vleermuizen langs het water, bij de Ommedijk langs maar niet zoveel dat er sprake was van een essentiële vliegroute.

Er is geen essentiële vliegroute aanwezig, maar de fruitboomgaard fungeert wel als essentieel foerageergebied, gekoppeld aan de zomerverblijfplaats in het koetshuis.

Figuur 11 geeft aan waar zich de foerageergebieden en vliegroutes bevinden.

Paarverblijven, zomerverblijven en winterverblijven

Er zijn twee paarverblijven aangetroffen van de ruige dwergvleermuis. Een van de twee paarverblijven bevindt zich bij de boom met vele holtes, achter de veldschuur. Een tweede paarverblijf van de ruige dwergvleermuis bevindt zich in de buurt van een paar knotwilgen langs de watergang aan de noordoostkant van de boerderij.

Er werden in het najaar geen uitvliegende vleermuizen meer waargenomen. Er werd eveneens nergens bij de gebouwen of bomen gezwerm. Er zijn geen massawinterverblijven in de gebouwen aanwezig.

Figuur 11. Waarnemingen van vleermuizen en kerkuil. De blauwe ster is de nestplek van de kerkuil. De gele sterren zijn de locaties van de paarplaatsen ruige dwergvleermuis. De rode ster is de locatie van het zomerverblijf gewone dwergvleermuis. De rode ovals zijn foerageergebieden, de rode pijl is een incidentele vliegroute.

5. EFFECTENBEOORDELING

5.1 vogels met jaarrond beschermde nesten

Huismus

Er zijn binnen het onderzoeksgebied geen nesten van de huismus aanwezig, en er is evenmin sprake van essentieel foerageergebied voor huismus. Er is geen sprake van aanwezigheid van de huismus. Er gaat geen leefgebied van de huismus verloren door de ingreep.

Gierzwaluw

Er zijn binnen het onderzoeksgebied geen gierzwaluwen aangetroffen. Er zijn uitsluitend hoogvliegende gierzwaluwen gesignaleerd, die geen binding hadden met het onderzoeksgebied. Er is geen sprake van aanwezigheid van de gierzwaluw. Er gaat geen leefgebied van de gierzwaluw verloren door de ingreep.

Steenuil

Er zijn binnen het onderzoeksgebied, en in de omgeving van het onderzoeksgebied geen nesten van de steenuil aanwezig. Het dichtstbijzijnde nest van de steenuil, wat regelmatig bewoond wordt, ligt op meer dan 1 km afstand. Omdat het territorium van de steenuil slechts enkele honderden meters is, kan gesteld worden dat er binnen het onderzoeksgebied geen foerageergebied voor de steenuil aanwezig is. Er gaat geen leefgebied van de steenuil verloren door de ingreep.

Kerkuil

Er is in 2020 door de kerkuil gebroed in de veldschuur. Hier was ook een roestplaats aanwezig, gezien de grote hoeveelheid braakballen in het open deel van de veldschuur. Helaas zijn de uilen beide gestorven tijdens de strenge kou in februari. In het voorjaar, tijdens de onderzoeken naar steenuil, huismus en buizerd zijn geen verse braakballen of extra krijtstrepen meer gevonden. Ook werd het nest niet meer bewoond. Momenteel is er dus geen sprake van bewoning of anderszins aanwezigheid van een kerkuil in de veldschuur. Negatieve effecten op kerkuil worden om die reden momenteel uitgesloten.

Buizerd

Er zijn binnen het onderzoeksgebied, en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied geen nesten van de buizerd aanwezig. Er wordt wel dichtbij het onderzoeksgebied gevoerageerd door de buizerd, maar op het onderzoeksgebied zelf echter maar zeer beperkt, tot helemaal niet. Er verdwijnt met zekerheid geen essentieel foerageergebied voor de buizerd. Er gaat geen leefgebied van de steenuil verloren door de ingreep.

5.2

Vleermuizen

Kraamverblijven

Er is binnen het onderzoeksgebied geen sprake van een kraamplaats in de gebouwen of in het bos aanwezig. Er gaan in geen geval of kraamplaatsen verloren door de ingreep.

Foerageergebieden en vliegroutes

Rondom de fruitbomen, ten westen van het koetshuis is een essentiële foerageerplek, gekoppeld aan een zomerverblijf. De bedoeling is om de fruitboomgaard intact te laten. Hierdoor verdwijnt er geen essentiële foerageerplek. De niet-essentiële foerageerplek bij het kleine bosje zal uiteindelijk wel een ingreep ondergaan, hier komt een waterberging. Zeker als er geleidende elementen langs deze waterberging geplaatst worden zal ook deze foerageerplek niet verloren gaan, en waarschijnlijk zelfs verbeteren voor vleermuizen. ER is geen essentiële vliegroute aanwezig. Zolang de fruitboomgaard intact blijft, en gespaard wordt verdwijnen er geen foerageergebieden of vliegroutes.

Paarverblijven en zomerverblijven en winterverblijven

Er is een zomerverblijf van ongeveer 6 gewone dwergvleermuizen aanwezig in het koetshuis. Het koetshuis zal gerenoveerd worden. Hierdoor zullen vleermuizen verstoord worden, en zal er (tijdelijk) een zomerverblijfplaats verdwijnen.

Er zijn twee paarverblijven van de ruige dwergvleermuis aanwezig in bomen op het plangebied. Doel is om de bomen zo veel mogelijk te behouden. De wilg op de noord-oosthoek, waar een van de paarverblijven zich bevindt zal met zekerheid gespaard blijven. Deze verblijfplaats blijft intact. De paarverblijfplaats in de holle boom zal vermoedelijk verdwijnen, de boom is erg slecht en kan niet behouden blijven.

.

6. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING

6.1 Toetsing aan de wet

- Door het herstel van het dak van het koetshuis en de overige restauratiewerkzaamheden aan het koetshuis, zal een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis (tijdelijk) verdwijnen en zal de gewone dwergvleermuis worden verstoord.
Door het kappen van de boom met vele holtes achter de veldschuur, verdwijnt een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis, en mogelijk wordt een tweede paarverblijf van de ruige dwergvleermuis verstoord.
Hiervoor zullen mitigerende maatregelen getroffen moeten worden en voorgesteld aan de provincie Zuid-Holland, en er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.
- Foerageergebieden en vliegroutes zijn beschermd als ze van essentieel belang zijn voor het in standhouden van een vaste verblijfplaats. Er verdwijnt geen essentieel foerageergebied, het essentiële foerageergebied rondom de fruitboomgaard blijft intact. Er blijft daarnaast binnen het plangebied zelf en in de directe omgeving van het plangebied ruim voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Er verdwijnt ook geen vliegroute voor vleermuizen. Er worden weliswaar bomen gekapt, met name in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, maar deze bomen maken geen deel uit van een essentieel foerageergebied of een vliegroute. Door de ingreep wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden voor wat betreft foerageergebieden en/of vliegroutes van vleermuizen.
- Er zijn geen verblijfplaatsen van de huismus, gierzwaluw, steenuil of buizerd binnen het plangebied zelf. Er gaat door de ingreep eveneens geen foerageergebied van de huismus, gierzwaluw, steenuil of buizerd verloren. Door de ingreep wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden voor wat betreft huismus, gierzwaluw, steenuil of buizerd.
- Er zijn binnen de veldschuur en de andere gebouwen geen verblijfplaatsen meer van de kerkuil. De kerkuilen zijn helaas gestorven tijdens de strenge vorst, en in het voorjaar 2021 is geen activiteit van kerkuilen meer waargenomen binnen het onderzoeksgebied. Er verdwijnt door de ingreep geen verblijfplaats, of foerageergebied. Door de ingreep wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden voor wat betreft kerkuilen. Wel zal in de gerenoveerde veldschuur wederom een geschikte nestplaats voor de kerkuil gerealiseerd worden, om een eventueel nieuw paartje kerkuilen de gelegenheid te geven om hier te broeden.

6.2 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is ech-

ter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methodes en inspanningen is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht) van de Wet natuurbescherming voor wat betreft grote modderkruiper en vleermuisen. Wat betreft dit onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden voor het vaststellen van vaste rust en verblijfplaatsen, zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroute(s).

7. CONCLUSIES EN ADVIES

Door de restauratie van het koetshuis, en het kappen van de boom met holtes achter de veldschuur, gaat (tijdelijk) een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis, en een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis verloren, en zullen gewone en ruige dwergvleermuizen verstoord worden. Ook kunnen door de werkzaamheden gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen door de werkzaamheden verstoord worden. Hiervoor zullen in dat geval mitigerende maatregelen genomen moeten worden voorgesteld aan de Provincie Zuid-Holland en er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek wordt geen aantasting van essentiële foerageergebieden van de gewone dwergvleermuis verwacht.

Binnen het onderzoeksgebied gaan geen vaste rust- of verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw, steenuil of buizerd verloren. Negatieve effecten van de ingreep op huismus, gierzwaluw, steenuil en buizerd zijn niet te verwachten. De ingreep leidt niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor wat betreft huismus, gierzwaluw, steenuil en buizerd.

Er gaat eveneens geen verblijfplaats voor de kerkuil verloren. Door de dood van de beide kerkuilen in de strenge winter, en het niet hernieuwd gaan broeden van kerkuilen op deze locatie, is er momenteel geen bewoond nest of roestplaats van de kerkuil meer aanwezig. Wel zal er voor gezorgd worden dat er in de toekomst weer kerkuilen kunnen broeden. Maar door de ingreep gaan er momenteel geen verblijfplaatsen van de kerkuil verloren en wordt door de ingreep, de Wet natuurbescherming niet overtreden.

Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de aanwijzingen van de BIJ 12 kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, Huismus, *Passer domesticus*, Gierzwaluw *Apus apus*, Kerkuil *Tyto alba*, Steenuil *Athene noctula*, en Buizerd *Buteo buteo*, allen versie 2017, en volgens het vleermuisprotocol (2017) dat is opgesteld door Gegevensautoriteit Natuur (GAN), Netwerk Groene Bureaus (NGB) en Zoogdiervereniging, kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied afdoende is geïnventariseerd voor huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, buizerd en vleermuizen.

8. BRONNEN

- BIJ12, 2017 Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Steenuil *Athene noctulis*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Kerknuil *Tyto Alba*. Versie 1.0, juli 2017
- BIJ12, 2017 Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*. Versie 1.0, juli 2017
- Soorteninventarisatieprotocollen Netwerk Groene bureaus, versie juli 2017 en 2021.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Dietz C., A. Kiefer 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (red.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Algemene websites

- www.mijn.rvo.nl (natuurwetgeving en soortenstandaarden)
- www.zoogdiervereniging.nl/vleermuizen
- www.vleermuizenindestad.nl